

A zongora nem hegedű, a zongora dob^{*}

Napkeltekor – egy porbevonatú vonaton – utazom. Ráérünk. Késünk, nem elég gyors a vonat. Mégis, a kattogás, a sínkopogás szédült iramú. Szinkópák – staccatban... Aztán egy hosszan kitartott hangon fékezni kezd a vonat, tán csak azért, hogy újabb témájába majd belelendüljön.

Mi mind Ady Endre zongorájából, hegedűjéből bújtunk ki. Ütötték a billentyűket, mint a dobot, élő dobütők voltak az ujjak – egy néger dzsezz-zongoristáé? – verték a zongorát, és elhúzták a húrok nótáját, csak sírt, lamentáló hangon, parlandóban. A kövér hangok porcelángolyókként gurultak szerteszt, kopogtak, akár a jégdarabok zivatarkor.

Vonatunk már a harmadik variációt játszotta, kezdett kurva unalmas lenni. Az ülés alatt staccatózott a kerék, remegett, mintha szöges deszkán kellene mennie. Vörösen csorgott le az ébenvonat oldalán a kelő nap öntete.

Adynak fekete vonata volt. Mielőtt az Dés felé fordult volna, szabályosan besiklott Csacsinszkaék lombos udvarába a pávák közé. Recsegve röppentek szét a bokorágak. És a madarak rikoltó szólója közben a mozdony, a gép fortissimóban végigszántotta az udvart.

Kicsi fekete emberkék ugráltak ki a vagonokból, ijedt szemű bakák – ezek mind mi voltunk -, s épp jókor, még mielőtt a gőzmozdony felrobbant volna. A forró gőz beborította a völgyet, sípoltak a kémények, megfóttak a pávák.

A lecsapódó hajnali pára nyomán beizzadtak a vonatablakok. Kiábrándító reggel lett. Vonatunk a kezdőmotívummal bajlódva befutott a végállomásra. Hangtalan leszálltunk, és elmenőben a cipőnkkel a járdára kottáztuk vonatkozásunk ritmusát.

Jegyzet:

*

Cecil Taylor

A repülőszőnyeg titka

Mi borzongatna meg a legjobban? Ha a szőnyeg rajtjai megelevenednének, s egyetlen tekergő féreggalacsinná válnának? Azt aztán várhatod!

Vissza szerettem volna térni a Seherezádé-szerű lányhoz. Elindultam a Kar utcán, a Kar utcai gyilkosság helyszínének irányába. A szél lökészerűen fúj, majd *diminuendo* elhalkult, mintha Ravel Daphnis és Chloéját játszotta volna. (Csupa látszólagos megnyugvás.) Éppen az ellenkező irányba is mehettem volna, a Mester utcán végig, ám a bennem felhangzó Ravelhez jobban illett ez a rémségesebb utca.

Ma délelőtt egy fekete Mercedest láttam a Csonkatemplom előtt megállni. Az autóból két férfi szállt ki. Az egyik telefonált, a másik pár lépésnyire követte, s ide-oda tekintgetett. Az autóban maradt még egy pasas, az, aki vezetett. Járatta a motort, és mit sem törődött az antik időben trillázó madarakkal, a bennem megszólaló fuvalákkal.

Érdekes, nem féltém. Olyannyira nyugodt voltam, hogy könnyedén elkezdtem mindent és mindenkit – rajtam kívül – gyűlölni, még Seherezádét is. Leginkább őt. Magamat inkább szerencsétlennek éreztem, áldozatnak. Tökéletesen működött az önsajnálát. Utáltam az összes kutyát, hogy ugatni bírjak, a faágakat, a falon a salétromot, mert marni tud. És egészen el voltam telve a gondolataimmal. Ha lett volna egy gödör előttem, minden bizonytalanság belesüllyedne – gondolkodás nélkül.

Megírta az újság, hogy egy akna vitte el mindkét lábát. A hirtelen és szabálytalanul eltört lábszárcsontok tüntetőleg meredtek elő a lifegő hús- és ruhadarabok közül. Vagy rakétatámadás volt? Az áldozat ilyen még nem látott: néhány perccel ezelőtt még – a legtermészetesebben – egész embernek érezte magát. Most pedig torzová vált, hirtelen nem lelta a saját végét, pedig belül semmit sem változott. Ez is olyan Seherezádé-szerű lény, morbid, se füle, se farka, istenem – hasított belé a fájdalom.

A kékre színezett égbolt alatt, a fűben hevert. Hevesen dobogott a szíve: nem mozdulhat, észrevehetik. Az eget bámulta, vagy a fűben minden előzetes terv nélkül karistoló hangyákat. Fűszálakkal játszott. Furulyázott. Mintha az ő lábára huzigálnák a gyűrűket. Egész nap így kellett lapulnia a tűző napon. A társait alig-alig látta. Csak éjszaka indulhatnak tovább, nappal moccani se lehet. Lelki szemei előtt megjelent a túlélési könyv néhány fotója a rosszul álcázott katonáról: ha kevés, világítanak a gombjaid, a bőröd, ha sok, a magadra aggatott fűcsomóktól és faágaktól mozdulni se bírsz. Mi van, ha futni kell? Egy kisbari után. Balettozni a birkaganéban. Hirtelen csak annyit látott, hogy az egyik társa felemelkedik, és a szemközti lankáról hevesen tüzelni kezdenek rá... A napszúrás elvette az eszét a baromállatnak. Alkonyatkor tudtunk csak közelebb kúszni hozzá. Már meg volt merevedve. Temetésről szó se lehetett. Tovább kellett mennünk. Ott hagytuk temetetlenül.

A Csemete utcában, ahol a Seherezádé-szerű lány lakott, a rendőrség gyilkossági ügyben nyomozott. Leszúrtak egy alig tizenéves fiút. A ház, amelynek az oldalában a holttestre rátaláltak, teli volt külföldiekkel. Tolmácsra volt szükség. Dolgoztam mára rendőrségnek. Seherezádéval a kihallgatások során ismerkedtem meg.

Egyszer a lovakat elevenen felfaló királynőről kezdett el mesélni. A királynő a nagy sah egyetlen leánya volt, a szeme fénye, a szíve legnagyobb gyönyörűsége, koronájának legfénylőbb gyémántja. Tettére úgy derült fény, hogy a sah megparancsolta a fiainak sorban, hogy figyeljék ki, miért tűnik el minden áldott nap egy-egy ló a királyi istállóból: tegnap még egy, két gyönyörű paripa mára, holnap már három, és így tovább az idők végezetéig. Ám minden fia elaludt, mikor közeledett az éjféli, így, a sah legnagyobb bánatára, semmit sem derítettek ki. Csak a legkisebb királyfinak sikerült egy éjjel ébren virrasztania, s meg is látta, hogy a testvérhuga az, a sah egyetlen leánya, a szeme fénye, a szíve legnagyobb gyönyörűsége, koronájának legfénylőbb gyémántja, aki éppen egy lovat marcangolt szét az istálló előtt. A fiúnak reggel mindent jelentenie kellett a sahnak. De mielőtt bármit is mondott volna, megeskette az apját, hogy nem veszi a vérének senkinek, sem neki, sem a tettesnek. Akkor pedig elmondta, mit látott az előző éjjel. Nagyon nekibúsult erre a hatalmas király, s így szólt a fiához:

- Menj, vedd az istálló legszébb paripáját, s végy magadhoz annyi ételt-italt, amennyit csak elbírsz. Eredj aztán, ne is lássalak. Addig menj, amíg élelmed, vized és lovad bírja.

Fájdalmas az igazság, de Seherezádénál minden jóra fordul. Az elveszett gyermek megkerül, a gonosz varázslat megszűnik, a halottnak hitt szerelmes hazatér, az elvetemült királynő véreből újjáéled a kihalt város, a holtak pedig feltámadnak, a holtak pedig feltámadnak, a holtak pedig feltámadnak, a holtak feltámadnak...

Papiliók és morphók (Morphók)

Onnan tudtam, van még pár hetem, pár hónapom hátra, hogy elfelejtettem, mi történt a legkisebb királyfival az után, hogy az apja, a Királyok Királya, elűzte őt a palotából. Várnom kellett, hogy kilovagoljon a sivatagba, hogy elfogyjon minden ételme, minden vize, és a lova is halálosan kimerüljön.

Ekkor egy forráshoz ért, amelyet sudár fák vettek körül. Ivott a vizéből, s újból erőre kapott. Mielőtt tovább ment volna, az egyik fáról letört három ágat, és a forrás mellé ültette.

Három napja nem láttam az imámot. Ez is haladék. Széke üresen állt az ajtó előtt. Hiánya, és az, hogy így egészen jól lehetett hallani a kulcslyukon átszökő sustorgást, most azért válhatott borzalmassá, mert megszűnt a bizonytalanság. Egyértelműen efeket, eszeket, eseket, eleket hallottam: feleselsz?

Amikor rád találtunk, ájultan hevertél a homokdűnén, és két oroszláncolyók nyalogatta az arcodat. Sokáig nem tértél magadhoz, még akkor sem, amikor hazavittünk. – Nem tudom már, hogy mivel kengették a királyfi testét, mert a Balsamok és Fűszerszámok Könyvét el kellett adnom, hogy ételme, vizet és egy új lovat tudjak venni. A könyvárus sokáig turkált pedig a könyveim között. Stóckba rendezgette azokat: ötvenforintos, százforintos, kétszázforintos, ötszázforintos könyvek. Ötszáznál többet egyikért sem adott. Aztán ide-oda pakolgatta egyiket-másikat, nem tudta eldönteni, hogy melyik mennyit ér neki. Az ötvenes lett végül a legmagasabb kupac. Ötszázat csak a Perzsa levelekért adott, mert az eredeti francia volt: *Garnier-Flammarion, Paris, 1964.* (Azt nem tudom, hogy *Szafár*, vagyis az utazás hónapjában adták-e ki.) A pénzt elrongyolódott bankókban számolta le, a könyveimet pedig dobozokba pakolta, és elment. Csöppet sem volt vicces ember. Úgy éreztem magam, mint egy operáció után, bár semmi határozott elképzelésem nem volt, hogy melyik szervemet is távolították el.

Utoljára még azt hallottam, hogy rólam beszélnek, hogy szedtem azelőtt nyugtatót, de én már nem tudtam válaszolni. Finom édeset éreztem szétolvadni a számban, és eltűntem. Azóta tudok álomban is telefonálni. Fel tudom emelni a kagylót, valamit dörmöghetek is bele, mert rendszerint elkezdnek hozzám beszélni. Később tisztán emlékszem, hogy ki hívott és mit mondott (bár vissza szoktam hívni az illetőt, hogy *biztos* legyen benne, nem álmodtam), arra viszont képtelen vagyok visszaemlékezni, hogy én mit válaszoltam, válaszoltam-e egyáltalán. Azok, akikkel beszéltem már ilyen állapotban, azt állítják, rémisztő, artikulálatlan hangokat hallatok, mintha valamilyen idegen nyelven beszélnék vagy elváltoztatott hangon, férfihangon. Mindenki más-más nyelvnek hallja, és mindig olyannak, amit ő maga nem is beszél, jóformán még nem is igen hallott.

Egyszer azt találtam mondani: könnyező kezek.

És jutott hely a polcon most már illatos olajoknak, réztányéroknek is. A hétköznapokat pedig megvettem. Nekem minden nap ünnepnap kell legyen. Ezért reggelente gerániumolajjal öntöztem meg a bútorokat, a függönyt, a szőnyeget, a kifelejtett betűkre is locsoltam egy keveset. A ház egész nap illatozott, mint egy péntek-mecset. A sivatag fölött öntözébe emésztődő Napot is megszereztem, igaz, belül hordoztam, bár semmi elképzelésem nem volt, melyik szervem helyén. Tudtam, hogy az Első Király gyújtotta meg a tüzet kétezer-ötszáz évvel ezelőtt, vagy még régebben. A tűz azóta egyetlen egyszer sem aludt még ki.

(Rejtsetek el a Szakállas Emberek elől! Vigyázzatok rám. Gondoskodjatok rólam, hogy nekem csak jónak kelljen lennem, hogy csak egyetlen szót ismerjek: igen, de ez a hófehér igen legyen, ne a fekete. Ápoljatok, hogy felépüljek, s hogy visszatérhessek az apám palotájába.)

A királyfit egy öregember meg a felesége találták meg a legdélebbi sivatag közepén. Két kisorozlán nyalogatta az ifjú herceg könnyező kezeit. A sivatag farkasa ő; a sivatag farkasának nevezik, aki visszatér egyszer majd az apja birodalmába.

A mese mintegy a költészet kánonja.

Novalis